

1 Obiekt

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. ŚW. KATARZYNY

2 Czas powstania

1. 1607 - 1608,
1811

3 Miejscowość

WOŻNIKI

11 Zdjęcia rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

Widok kościoła od str. pd.-wsch.

Widok kościoła od str. pd. - zach.

Kartusz herbowy nad wejściem gł.

Widok kościoła
od str. zach.

4 Adres

Rynek 5

nr hipoteczny

5 Przynależność administracyjna

województwo częstochowskie

gmina Woźniki

pow. LUBLINIEC

6 Poprzednie nazwy miejscowości

patrz poz.12

7 Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo katowickie

powiat Lubliniec

8 Właściciel i jego adres

Par. rzym. kat. Woźniki,
diec. katowicka

9 Użytkownik i jego adres

J.W.

10 Rejestr zabytków

443/60 2 15.03.1960

Nr 88/76

data 1976 r.

98/78 z. 15.03.1978

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

Woźniki jako wieś /villa/ znana już była w r. 1206. Leżały one przy szlaku handlowym prowadzącym od Wrocławia do Krakowa /być może sama nazwa "Woźniki" jako nazwa służebna ma jakiś związek z handlem na tym szlaku/. W okresie późnego średniowiecza najczęściej używana była nazwa "Woznyk". Obok tej nazwy pojawia się w XVw. niemieczona forma tej nazwy "Woischnik". W tekstach polskich z XVw. używa się przeważnie określenia "Woznyki" lub "Wosznyki". Tzw. Staromieście Woźnickie mieściło strażnicę handlową, po której pozostał tzw. kopiec na moczarach /obecnie w tym miejscu stoi drewniany kościół cmentarny p.w. św. Walentego/. Osadzenie nowego miasta Woźnik na prawie niemieckim przypada na koniec XIIIw. /dokument lokacyjny nie jest znany; został, prawdopodobnie, zniszczony w czasie wojen husyckich w 1 poł. XVw./. Pierwsza wiadomość o nowym mieście /civitas/ pochodzi z 1310r. W 1386r. miasto było już całkowicie rozbudowane. Do XVw. miasteczko należało bezpośrednio do dóbr książęcych. W poł. XVw. Woźniki przeszły w posiadanie właścicieli prywatnych. Jednym z pierwszych był Piotr z Lubczy. W pocz. XVIw. miasteczko należało do Brzeziny z Witosławic, od r. 1520 do rodziny Kamieńców, a od poł. XVIw. do r. 1630 były w rękach rodziny Kochcickich. Ostatni z nich, Andrzej Kochcicki, biorący w czasie wojny trzydziestoletniej aktywny udział w walce z reakcją katolicką reprezentowaną przez Habsburgów, został schwytany i stracony, a jego dobra skonfiskowano. Przez kilkanaście lat Woźniki należały bezpośrednio do cesarza, a następnie kupił je Gaszynowie, w których posiadaniu

/c.d. załącznik nr1/

13. Opis sylwetki, materiałów konstrukcyjnych, rzutów, bryła, elewacje, wnętrza, wyposażenie, instalacje

Sytuacja. Kościół usytuowany w pn.-wsch. narożniku rynku, na pd. stoku wzgórza, u stóp którego rozlokowana jest starsza część miejscowości. Położony w pd. części niewielkiego cmentarza przykościelnego graniczącego od południa z rynkiem i wychodzącą zeń ul. Krakowską, od północy z terenem plebanii, od wschodu z posesją prywatną, od zachodu z drogą lokalną. Otoczony pięciobocznym, wzmocnionym szkarpami murem, którego pd. odcinek przylega do apsydy ramienia transeptu; odcinki pn.-zach. i pn.-wsch. łączą się z budynkiem plebanii pośrodku, w zach. odcinku muru brama i furtka flankowana czworobocznymi filarami, poprzedzone schodami ujętymi z boków murkiem. W pd.-wsch. narożniku cmentarza kapliczka z wejściem od strony rynku; w pn.-wsch. odcinek muru wbudowana kaplica z kamienia łamanego /rodzaj grotty/ z niszą, w której figura Matki Boskiej. Teren wokół kościoła wyłożony betonowymi płytami; od pd. i wsch, wzdłuż muru pojedyncze drzewa; od pn.-zach. klomb i żywopłot.

Kościół murywany z łamanego kamienia wapiennego uzupełnianego cegłą na zaprawie wapiennej, obustronnie potynkowany.

W nawie, ramionach transeptu i prezbiterium ceglane sklepienia kolebkowe łukowo wzniesione, na gurtach; na przecięciu nawy i transeptu sklepienie krzyżowe, w apsydach hemisferyczne. W kruchcie i zakrystii sklepienia kolebkowe z lunetami. Nad drugą kondygnacją wieży sklepienia odcinkowe na belkach stalowych, trzecia kondygnacja wieży nakryta stropem drewnianym.

Więźba dachowa drewniana, jętkowa, podparta stolcami; jętki i płatwie podparte dodatkowo mieczami.

Dach pokryty płytkami azbestowo-cementowymi sposobem niemieckim /kwadratami po przekątnej/. Hełm wieży i sygnaturka kryte blachą.

Posadzka w nawie, kruchcie i ramionach transeptu z dwubarwnych /kremowych i brązowych/ płytek ceramicznych w układzie geometrycznym; w prezbiterium z mniejszych płytek ceramicznych zestawionych w motywy rozet.

Schody wewnętrzne w wieży: z przyziemia na drugą kondygnację drewniane, drabiniaste, jednobiegowe.

Drzwi /wszystkie drewniane/, zewnętrzne: 1/do kruchty - dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, z nieruchomym nadświetlem, na zawiasach czopowych; 2/do wieży - dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, na zawiasach pasowych; 3/do zakrystii - dwuskrzydłowe, opierzone /dwuwarstwowe/, przylgowe, z nieruchomym nadświetlem, na zawiasach czopowych; 4/do przedsionka przy zach. ścianie pn. ramienia transeptu - dwuskrzydłowe, zamknięte łukiem pełnym, spągowe, na zawiasach pasowych, tępe; 5/we wsch ścianie pd. ramienia transeptu - dwuskrzydłowe, spągowe, półtępe, na zawiasach pasowych; 6/w zach. ścianie pd. ramienia transeptu - dwuskrzydłowe, opierzone, przylgowe, na zawiasach czopowych;

wewnętrzne: 7/z wiatrołapu w murze kruchty - wahadłowe, ramowo-płycinowe, ze stałym nadświetlem; 8/z wiatrołapu w murze do zakrystii - jednoskrzydłowe, ramowo-płycinowe, półszklone, na zawiasach czopowych; 9/z zakrystii do prezbiterium - prostokątne, spągowe, dekorowane od strony prezbiterium dwiema prostokątnymi, umieszczonymi jedna nad drugą płycinami wypełnionymi pionowymi listwami, tępe, na zawiasach pasowych, z zamkiem puszkowym, z dekoracyjną tarczką; 10/, 11/z przedsionka do pn. ramienia transeptu, z wiatrołapu w zach. murze pd. ramienia

/c.d. załącznik nr1/

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne sakralne	17. Użytkowanie obecne sakralne
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja W 1958r. remontowano hełm wieży; wymieniono zmurszałe elementy i wzmocniono konstrukcję, położono nową blachę cynkową.		19. stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Stan zachowania dobry.	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie	

21. Ak'a archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

22 Bibliografia

- 1/ Dobrowolski T., Sztuka województwa śląskiego, Katowice 1933 r.;
- 2/ Bachmiński J., Leszczyński J., Rachwański J., Thullie C., Studium historyczno-urbanistyczne miasta Woźnik, mszpis, Wrocław 1956r.;
- 3/ Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, woj. katowickie, pow. lubliniecki, Warszawa 1960, T. VI, z. 8, s.33 - 36;
- 4/ Musioł L., Rospond S., Protokolarz miasta Woźnik, Wrocław 1972, s. 10 - 12.

23 Źródła ikonograficzne i fotogramia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

25. Opracował

tekst mgr Aleksander Broda, październik 1985 r.

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki mgr inż. arch. Barbara Broda, sierpień 1985 r.

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. A. Broda, kwiecień 1985 r.

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów BBiDZ Częstochowa

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26 Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27 Załączniki 1, 2

1. Miejscowość W O Ż N I K I	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół par. p.w. św. Katarzyny	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. poz.: 11,12,13
---------------------------------	--	---

c.d. poz. 12: utrzymały się do pocz. XIX w. Na skutek reform przeprowadzonych w państwie pruskim przywrócono w 1809r. w Woźnikach /podobnie jak w innych miastach śląskich/ samorząd. Po zakończeniu I wojny światowej Woźniki w wyniku przeprowadzonego plebiscytu zostały przyłączone do Polski.

Parafia istniała już w XIII w. Pierwsza wzmianka o kościele parafialnym p.w. św. Katarzyny pochodzi z roku 1346, następne z lat 1490 i 1495. Pierwotny kościół drewniany; we wzmiance z 1569r. wspomina się o pokryciu dachu gontami oraz o "belkach i drzewie" użytym w jego naprawie. Obecny kościół został zbudowany w l. 1607 - 1608 z wykorzystaniem pozostałości wcześniejszego i poważnie przebudowany w 1756r. W 1798r., w czasie pożaru miasta, kościół spłonął. Odbudowano go i poszerzono w 1811r. W 1813r. kościół odnowiono.

Kościół pozbawiony cech stylowych z pozostałościami elementów gotyckich /szkarpy/ i renesansowych /rzut/.

c.d. poz. 13: ramienia transeptu - wahadłowe, ramowo-płycinowe, półszklone; 12/z wiatrołapu we wsch.murze pd ramienia transeptu - dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, przylgowe, na zawiasach czopowych.

Rzut Kościół orientowany, na rzucie zbliżonym do krzyża greckiego; prezbiterium dwuprzęsłowe, zamknięte trójbocznie; nawa nieco szersza, trójprzęsłowa /szerokość przęsła wsch. równa szerokości dwóch przęseł zach./, ramiona transeptu dwuprzęsłowe zamknięte półkoliście; wieża poprzedzająca od zach. nawę na rzucie kwadratu; przy pn. ścianie prezbiterium prostokątna zakrystia; w narożnikach między zach. ścianami transeptu a nawą niewielkie prostokątne przedsionki. Bryła kościoła zdominowana dwuczłonową wieżą /człon dolny czworo-, górny ośmioboczny/ nakrytą baniastym hełmem, zwieńczonym latarnią z iglicą z krzyżem. Nawa zamknięta trójbocznie, nakryta dachem dwuspadowym, o lekko obniżonych połaciach nad prezbiterium, z sygnaturką na połączeniu dachów nawy i prezbiterium. Ramiona transeptu zamknięte półkoliście, niższe od nawy, nakryte dachami dwuspadowymi o obniżonych kalenicach w stosunku do kalenicy dachu nawy; nad półkolistym zamknięciem transeptu i trójbocznym zamknięciem prezbiterium dachy trójspadowe o trójkątnych połaciach.

Elewacje kościoła pozbawione dekoracji architektonicznej, od wschodu masywna dwuczęściowa, jednoosiowa wieża z prostokątnym, półkoliście zamkniętym otworem wejściowym, nad którym okrągłe okienko, wyżej kartusz herbowy z dwiema tarczami i hełmami: na tarczy lewej herb Łabędź, na prawej - Topór, z odpowiednimi klejnotami nad hełmami; poniżej kartusza data 1982, u góry dolnej części wieży półkoliście zamknięte okno z drewnianą żaluzją; poniżej gzymsu dachowego, w trzech ścianach /zach., pd. i pn./ ośmiobocznej części górnej wieży kwadratowe tarcze zegarowe. Elewacje pn. i pd. sześciosiowe, wsch. trójosiowa; w osiach okna boczne wieży, nawy i transeptu, i prezbiterium. Prezbiterium i zach. narożniki nawy opięte masywnymi szkarpami o jednym uskoku. W pd. ścianie transeptu, w półkoliście zamkniętej niszy, rzeźba św. Biskupa.

Wnętrze. Z kruchty w przyziemiu wieży przez półkolistą arkadę wejście do nawy, na zamknięciu której półkolista tęcza; przed nią, po bokach, półkoliste arkady oddzielające nawę od ramion transeptu; poziom posadzki prezbiterium podwyższony o jeden stopień w stosunku do nawy; za tęczą, na lewo, wejście do zakrystii. Ściany nawy, transeptu i prezbiterium rozcłonkowane pilastrami odpowiadającymi gurtom sklepiennym; między nimi prostokątne okna zamknięte półkoliście /nawa i transept/ oraz odcinkowo /prezbiterium/, w nich witraże. Nad dwoma pierwszymi przęsłami nawy chór muzyczny

mgr Aleksander Broda, październik 1985 r.

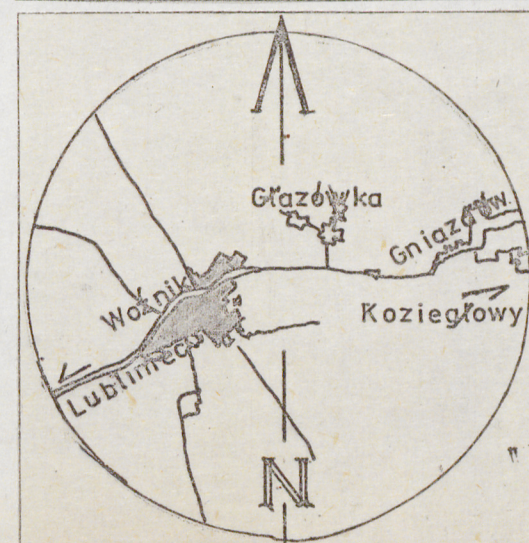
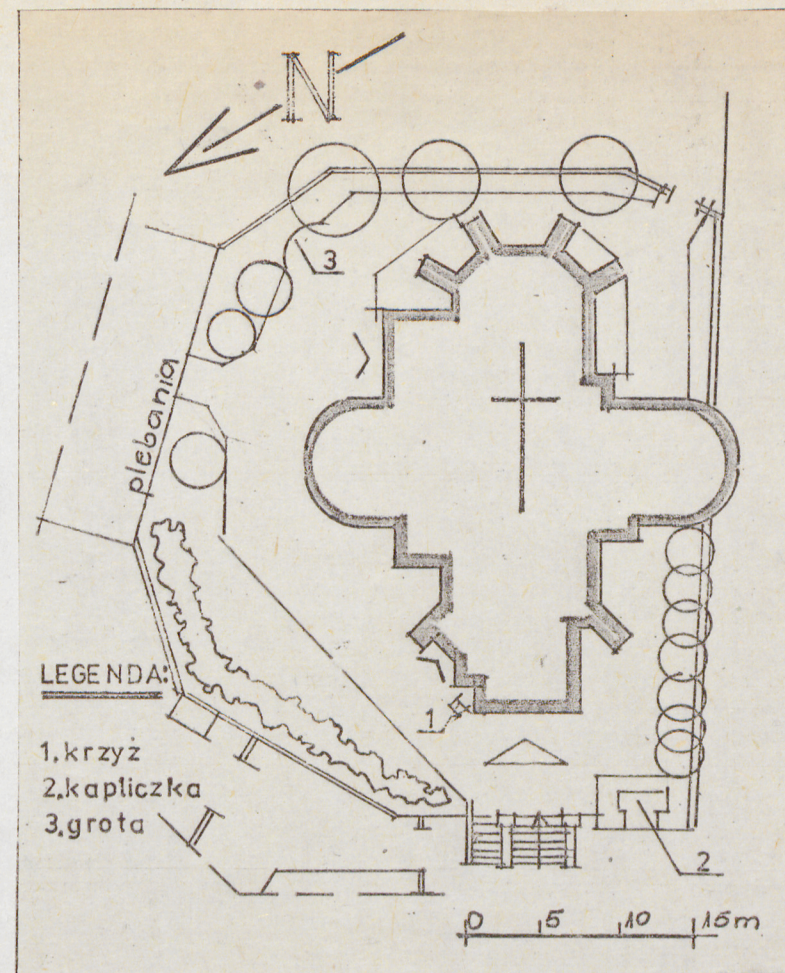
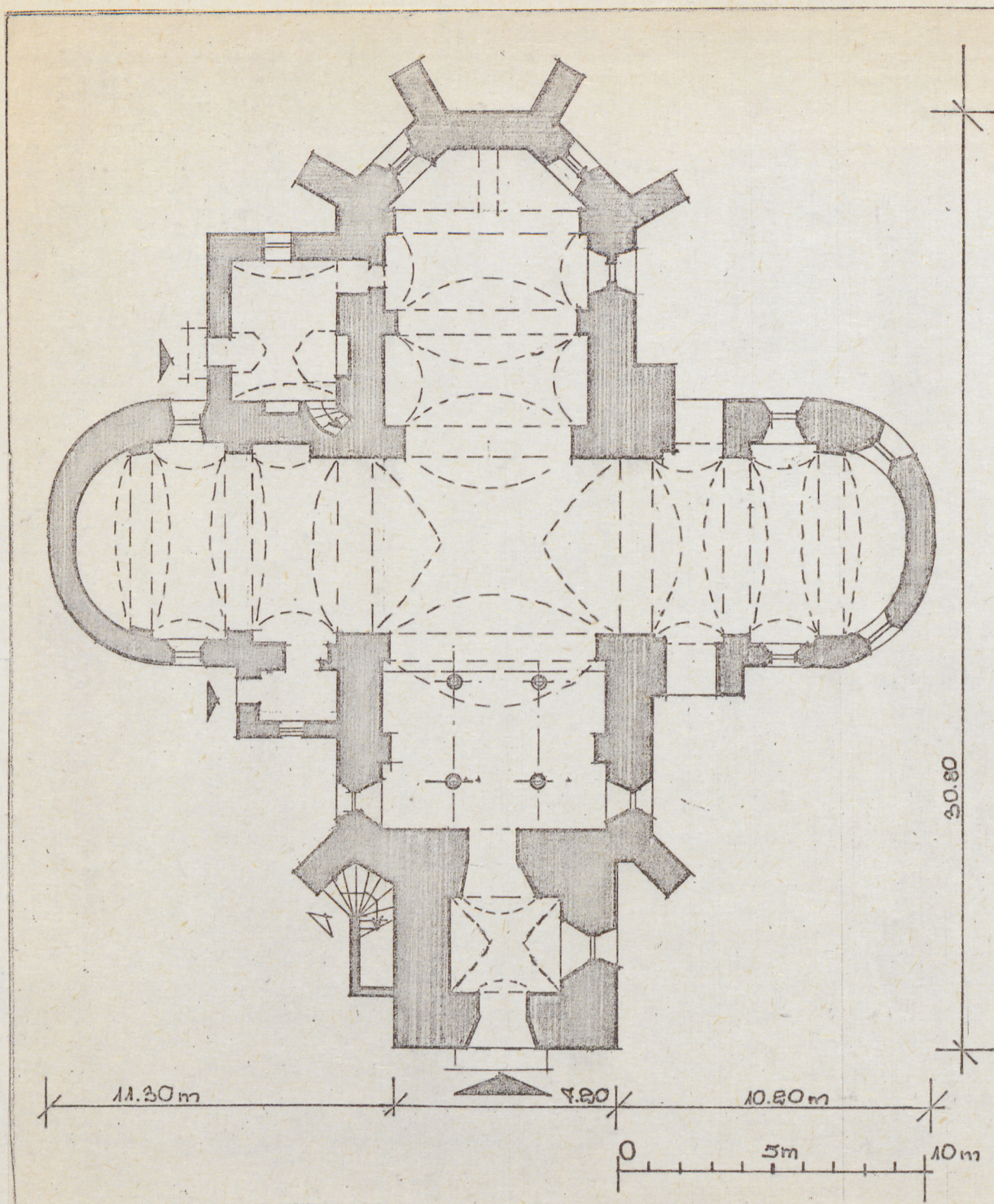
/c.d. załącznik nr 2/

Wkładkę założył:

(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

Wzór ODZ 1978 r.

1. Miejscowość

W O Z N I K I

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

Kościół par. p.w.
św. Katarzyny

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

c.d. poz.: 11 i 13

c.d. poz. 13: wsparty na czterech kolumnkach; wewnątrz pod chórem doświetlone okrągłymi oknami /po jednym w ścianie pn. i pd./.

Wypożyczenie kościoła stanowią: ołtarz główny i trzy boczne /barokowo-klasycystyczne, k. XVIIIw./, ambona /o cechach klasycystycznych, pocz. XIXw./, chrzcielnica /klasycystyczna, k. XVIIIw./ oraz chór muzyczny /pozbawiony wyraźnych cech stylowych, pocz. XXw./.

Instalacje: elektryczna, odgromowa, telefoniczna.

Wkładkę założył: mgr Aleksander Broda, październik 1985 r.

(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

Wzór ODZ 1978 r.